

PEUCE — PEUCINI

Mircea Babeş

Pentru o sesiune care îşi propune să contribuie, între altele sub aspect istoric, la cunoaşterea ţinutului românesc de la gurile Dunării, reluarea discuţiei *Peuce — Peucini* este, desigur, foarte potrivită. Problema în sine nu este de importanţă capitală pentru istoria noastră veche, iar rezultatul acestei discuţii este, să anticipăm, mai curînd negativ. Un astfel de rezultat este totuşi util şi merită să fie cunoscut, în măsura în care contribuie la înlăturarea, cred definitivă, a unei interpretări eronate, puternice prin audienţa de care s-a bucurat şi încă se mai bucură. În domeniul istoriei o astfel de ipoteză eronată s-a putut naşte, încă cu două milenii în urmă, din efortul meritos de interpretare al unuia sau altuia dintre autorii lumii vechi, ceea ce îi conferă de multe ori o forţă de atracţie deosebită, întemeiată pe încrederea cercetătorului modern în originalitatea şi exactitatea surselor antice. Acesta este şi cazul ipotezei la care ne vom referi.

Despre *Peuce* şi despre *Peucini* există deja o literatură întinsă, rod al cercetărilor, în general dispartate, întreprinse de mai bine de o sută de ani de istorici, arheologi, filologi, geografi, atât români, cît şi străini. Mult mai puţin s-a scris însă despre relaţia *Peuce — Peucini*, şi aceasta pentru simplitul motiv că, pornind de la aserţiunile lui Strabon (VII, 3, 15 şi 17), se înţelegea de la sine că *peucinii* sînt acei baslarni de origine germanică, al căror nume derivă din numele insulei *Peuce*, pe care au ocupat-o şi au locuit-o timp de mai multe veacuri. Şi totuşi, trecînd în revistă numai literatura românească mai recentă, se constată existenţa mai multor puncte de vedere diferite în această problemă.

Primul se situează pe linia tradiţională de gîndire mai înainte menţionată, acceptînd etimologia numelui şi localizarea *peuciniilor* la gurile Dunării după Strabon. Această linie, ilustrată în trecut de Kaspar Zeuss, Karl Müllenhoff, Rudolf Much, Ludwig Schmidt¹, iar la noi de Vasile Pârvan² şi, în 1933, de Radu Vulpe³, este în prezent reprezentată de D.M. Pippidi, care scrie: „Fără teamă

¹ Cf. E. Polaschek, in Pauly-Wissowa, *Real-Encyclopädie der classischen Altertumswissenschaft*, XIX, 1933, col. 1391—1392, s.v. *Peucini* şi R. Vulpe, in *Din istoria Dobrogei*, II, 1938, p. 32—33.

² Literatura mai veche la Polaschek, loc. cit. Cf. şi E. Schwarz, *Germanische Stammeskunde*, Heidelberg, 1931, p. 46.

³ V. Pârvan, *Getica. O protoistorie a Daciei*, Bucureşti, 1926, p. 240 („La Sud, pe Dunăre, fie *Peucini* (Ptol. III, 10,7 : Bastarni, rătăciţi tocmăi în Moldova de Miazăzi), fie Britonali celtici (în Basarabia sudică pe braţul Chilia)“).

⁴ R. Vulpe, *Historie ancienne de la Dobroudja*, Bucureşti, 1933, p. 30.

de a ne înșela, putem dar conchide că în ultimele decenii ale secolului al III-lea î.e.n. bastarnii ocupau Delta, inclusiv insula după al cărei nume aveau să-și zică peucini, și mai putem conchide că — stingherii în activitatea lor tradițională de o vecinătate atât de primejdioasă — histrienii trebuie să fi cunoscut în vremea de care vorbim greutatea materiale cu totul neobișnuite⁵. Prezența bastarnilor peucini în Delta este, după cum se vede, foarte clar afirmată, iar consecințele ei pentru istoria Histriei sînt apreciate ca foarte grave, vorbindu-se chiar de „un moment crucial” în dezvoltarea sa economică și politică⁶. Punctul slab al acestei ipoteze constă, după cum sesiza chiar autorul citat, în „folosirea unei informații exclusiv literare”, riscurile implicate, dacă ținem seama de cercetările arheologilor români, sovietici și germani din ultimii 25 de ani, neputîndu-se toluși justifica prin „lipsa descoperirilor arheologice”⁷.

Cel de al doilea punct de vedere este actualmente reprezentat de Radu Vulpe care, pe lângă meritele recunoscute de istoric al Dobrogei, îl are și pe acela de prim cercetător al antichităților bastarne din spațiul de la răsărit de Carpați. Intemeiat pe această dublă competență, Radu Vulpe a ajuns la concluzia că bastarnii, respectiv peucinii, nu au locuit în Delta și nici în zonele învecinate din sudul Moldovei și din Bugeac, unde urmele culturii lor lipsese complet, ci mai la nord, în zona mai accidentată și împădurită a Subcarpaților, a Podișului Central Moldovenesc și, mai departe, spre est, și dincolo de Prut, în aria culturii Poienesti-Lukașevka⁸. În explicarea localizării peucinilor și a etimologiei numelui lor la Strabon, R. Vulpe îi urmează în esență pe E. Polaschek⁹, care, în 1938, emitea presupunerea că bastarnii au adus din patria lor originară numele tribal intern de Peuceni. Asemănarea întâmplătoare dintre acest nume germanic și numele Peuce, respectiv probabilul nume al unei populații locale trace de la gurile Dunării, ar fi prilejuit nașterea unei false etimologii comune pornind de la numele insulei, precum și localizarea aici a unei populații bastarne. Polaschek nota, în același timp, că o insulă în Delta Dunării ar fi fost „puțin potrivită și mult prea limitată” pentru vietul unei asemenea populații¹⁰. O observație similară fusese, de altfel, făcută încă în 1924 de Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, care se îndoaia că Delta (Peuce) ar fi fost adevăratul sediu al bastarnilor peucini, „fiind prea mică pentru o populație mai considerabilă și fiind în cea mai mare parte inundabilă”¹¹.

Există și un al treilea punct de vedere, pînă la un anumit grad asemănător celui dintîi. El a fost exprimat în 1961 de către Nicolae Gostar¹², care crede, într-adevăr, că peucinii bastarni s-au întins încă de la sfîrșitul sec. III î.e.n. pînă la gurile Dunării. În cursul sec. I î.e.n. stăpînirea bastarnă în Moldova a încetat în urma loviturilor date de Burebista, sub presiunea sarmatică din est (?) și cea romană din sud, făcînd ca peucinii din Delta să rămîină izolați, departe de neamurile lor retrase spre nord, și să dispară în cele din urmă. Peucinii menționați în izvoare începînd din sec. II e.n. nu ar mai fi, după N. Gostar, de identificat cu peucinii bastarni, ci ar reprezenta, mai curînd, o populație amestecată din punct de vedere etnic (geți, sarmați, goți etc.), ale cărei rînduri erau mereu îngroșate de fugari din imperiu (sclavi, dezertori) și care a participat la numeroase atacuri înregistrate de izvoarele romane în secolele II-III e.n.

Dintre punctele de vedere exprimate în literatură și aici pe scurt prezentate, cel care mi se pare a fi cel mai apropiat de adevărul istoric este acela

exprimat de R. Vulpe. Cu aceasta discuția nu este deja încheiată. Ipoteza respicientă poate și trebuie să fie întărită cu noi argumente, în special de natură arheologică. Voi începe, însă, prin a reaminti, fără a intra în prea multe detalii, principalele date ale discuției.

Toponimul Peuce are, după cum a stabilit critica de text, trei semnificații deosebite. Este vorba de: 1. un braț, respectiv o gură a Dunării; 2. o insulă a Deltei; 3. un munte. Pe noi ne interesează aici, înainte de toate, insula Peuce, de la care, după explicația lui Strabon, peucinii își vor fi primit numele: „Pe aceasta au ocupat-o bastarnii, motiv pentru care au fost numiți peucini”¹³. Localizarea insulei Peuce la gurile Dunării se întemeiază pe evasiunanimitatea izvoarelor antice. Singurele știri divergente le înregistrăm în legătură cu expediția lui Alexandru cel Mare la Dunăre, în anul 335 î.e.n., cînd tribalii, în frunte cu regele lor Svrinos, s-au refugiat pe o insulă numită, atât de Arrian, cit și de Strabon, Peuce, care nu poate fi localizată în Delta Dunării¹⁴. Pe de o parte, sîm sigur că expediția regelui macedonean nu s-a îndreptat spre Delta, ci spre o regiune aflată mai în susul fluviului, probabil regiunea de confluență cu Olteul sau Vedea, iar, pe de altă parte, descrierea insulei cu maluri abrupte și a fluviului, cu curent iute din cauza strîmtoării, nu se potrivește cu peisajul Deltei¹⁵. Probabil, desemnarea acestei insule cu numele de Peuce se explică, așa cum a sugerat Polaschek, pe o confuzie făcută de autorii mai tîrziu, între expediția lui Alexandru cel Mare și cea întreprinsă de tatăl său, Filip al II-lea, la gurile Dunării, în anul 339, contra regelui scit Ateas¹⁶.

O localizare mai exactă a insulei Peuce în cadrul Deltei este destul de dificilă. La primele mențiuni (Apollonios din Rodos, Eratosthenes)¹⁷, se pare că prin insula Peuce se înțelegea întregul triunghi cuprins între brațele extreme ale Deltei, reprezentînd desigur un întreg complex de insule. Această semnificație poate să existe și în unele izvoare mai tîrziu. La Strabon (VII, 3, 15), Pliniu (IV, 79) și Ptolemeu (III, 10, 2), insula este însă mai precis localizată, prin raportare la brațul cel mai sudic, Peuce sau Hieron Stoma (Sf. Gheorghe, eventual Dunavățu)¹⁸, și prin indicarea distanțelor față de gura Hieron și insula Leuce. În acest caz, ea nu poate fi identificată decît cu unul din grindurile sudice ale Deltei, mai probabil cu grindul Caraorman.

Peucini. În afară de mențiunea deja citată, la Strabon mai întîlnim o referire care întărește apartenența germanică, bastarnică, a peucinilor: „Înăuntrul țării se află bastarnii, care se învecinează cu tirageții și germanii. Și ei sînt un fel de neam germanic și se împart în mai multe triburi. Unii poartă numele de atmoni și sidoni; alții, acela de peucini și locuiesc în insula Peuce din Istru” (VII, 3, 17). La Pliniu (IV, 100), cea de a cincea ramură de triburi germanice sînt „Peucini Bastarnae”, vecini cu dacii. Tacit (Germania 46, 1) afirmă că „peucinii, pe care unii îi numesc bastarni, după vorbă, port, așezare și felul locuințelor, trăiesc ca germanii”. În sfîrșit, indicații prețioase pentru localizarea peucinilor găsim la Ptolemeu. Este drept că, tributar informațiilor lui Strabon, Ptolemeu fixează o parte a peucinilor la gurile Dunării (III, 10, 4), dar, pe de altă parte, pe peucini și bastarni „ca triburi foarte mari” îi situează „mai sus de Dacia”, ceea ce înseamnă la nord sau nord-est de spațiul dacic (III, 5, 7). Undeva în această zonă, destul de departe deci de Delta, sînt de plasat și Munții Peucini (III, 5, 9), care par a corespunde acelor Alpes Bastarnicae din Tabula Peutingeriana¹⁹.

5 D.M. Pippidi, *Contribuții la istoria vecine a României*, București, 1967, p. 41-42; idem, în *Din istoria Dobrogei*, I, 1965, p. 231-232.

6 D.M. Pippidi, *Contribuții...*, p. 38.

7 *Ibidem*, p. 39.

8 R. Vulpe, în *Din istoria Dobrogei*, II, 1969, p. 32-33.

9 E. Polaschek, *op. cit.*

10 *Ibidem*, col. 1392: „Die Insel für Siedlungskultur wenig geeignet und viel zu beschränkt ist”.

11 Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, *BCMI*, XVII, 1924, 42, p. 183-184.

12 N. Gostar, *Actele științifice ale Universității A. I. Cuza, Iași, Științe Sociale*, VII, 1951, p. 1-10.

13 Strabon, *Geogr.* VII, 3, 15.

14 Strabon, *Geogr.* VII, 3, 8; Arrian, *Anabasis*, I, 14.

15 Arrian, *Anabasis*, I, 34 Cf. V. Părvan, *op. cit.*, p. 46. Pe o poziție diferită în interpretarea relației expediției lui Alexandru se situează geograful Gh. Năstase (BSRG, 51, 1932, p. 6-17), pentru a argumenta identificarea insulei Peuce cu grindul Chilia.

16 E. Polaschek, în Pauly-Wissowa, *Real-Encyclopädie*, XIX, 1938, col. 1389, s. v. Peuce.

17 Cf. *Izvoare privind Istoria României*, I, 1964, p. 141-145.

18 E. Polaschek, în Pauly-Wissowa, *Real-Encyclopädie*, XIX, 1938, col. 1389-1391, s. v. Peuce; mai recent D. M. Pippidi, *Contribuții...*, p. 365-369.

19 Pentru izvoarele scrise relativ la Peucini, vezi Ecaterina Dunăreanu-Vulpe, *op. cit.*, passim, și E. Polaschek, în Pauly-Wissowa, *Real-Encyclopädie*, XIX, 1938, col. 1391-1392, s. v. Peucini.

În acest punct al discuției noastre este necesar să ne adresăm arheologiei, care, după cum vom vedea, este în măsură să furnizeze date solide, mai obiective, pentru determinarea etnică și localizarea bastarnilor, respectiv a peucinilor. Cultura materială a acestora a fost identificată în urma săpăturilor întreprinse în 1949 la Poienești, jud. Vaslui, de către Radu Vulpe²⁰. Ulterior, au fost descoperite și alte necropole (Lukașevka, Buhăiești, mai recent Borosești), iar în ultimii 10-15 ani accentul a căzut mai mult pe cercetarea așezărilor corespunzătoare (Lunca Ciurei, Șorogari, Botoșana, Ghelăiești, Borosești, în Moldova, și Lukașevka II, Brănești, Ulma în R.S.S. Moldovenească). La toate acestea s-au mai adăugat unele descoperiri întâmplătoare, izolate, care contribuie la mai buna cunoaștere a antichităților germanice de epocă Latene dintre Carpați și Nistru²¹.

Nu avem răgazul și nici nu ar fi necesar să intrăm aici în detalii privind conținutul, originea și cronologia culturii de tip Poienești-Lukașevka. Diferitele descoperiri, grupa culturală în ansamblu, frapază prin trăsături care își găsesc analogii numai în spațiul originar germanic din Europa nord-centrală (bazinele Elbei, Oderului și Vistulei, Iutlanda și insulele daneze), și care contrastează cu mediul cultural autohton geto-dacic din cea de a doua epocă a fierului. În virtutea acestui fapt, grupa Poienești-Lukașevka a devenit un exemplu clasic de documentare arheologică a imigrării și instalării unei populații străine în mediul autohton²². Caracterul germanic al culturii imigrate, cronologia și răspândirea ei în spațiul est-carpatic constituie temeiuri puternice pentru identificarea acestei populații cu bastarnii, respectiv peucinii.

Două aspecte merită totuși lămurite suplimentare. Mai întâi, împrejurarea că datarea celor mai vechi antichități de tip Poienești-Lukașevka nu poate fi urcată până la sfârșitul sec. III î.e.n., când izvoarele menționează primele apariții ale bastarnilor (Demetrios din Kallatis și, poate, decretul olbian pentru Protogenes). Hachmann și Tackenberg, recunoscând caracterul net germanic al acestor antichități, văd aici un impediment pentru atribuirea lor bastarnilor²³. După părerea mea însă, acest impediment poate fi ignorat, decalajul cronologic amintit fiind de explicat, fie prin deficiențele sistemului nostru cronologic (o datare prea târzie a începutului Latene-ului târziu), fie prin împrejurarea că nouă nu ne sînt cunoscute decât sporadic antichitățile bastarne din prima jumătate a sec. II î.e.n., adică din perioada când, imediat după sosirea din nord și înainte de a se așeza stabil în spațiul dintre Carpați și Nistru, bastarnii au dus o existență agitată, vînturîndu-se pe spații întinse, din Carpații nordici și pînă în Macedonia²⁴.

Un al doilea aspect este acela cronologic. După cum se știe datele furnizate de izvoarele scilicet nu pe mît o delimitare absolut precisă a spațiului populat de bastarni, respectiv peucini, dar în mare se poate vorbi de o coincidență a acestui spațiu cu aria de răspîndire a antichităților germanice Latene de la răsărit de Carpați. O contradicție flagrantă se manifestă totuși între relațiile acelor izvoare care localizează pe peucinii bastarni în gurile Dunării și evidența faptelor arheologice. Într-adevăr, după 25 de ani de cercetări românești și sovietice dedicate grupei bastarne de tip Poienești-Lukașevka, se constată, fără posibilitate de dubiu, că aceste descoperiri se grupează numai în partea centrală și de nord a spațiului dintre Carpați și Nistru (fig. 1). Cele peste 100 de puncte identificate sau cercetate (așezări, necropole, descoperiri izolate) sînt răspîndite între Carpați în vest, Nistru la nord și est, și linia Piatra Neamț — sud de Roman — Crasna — Tiraspol, la sud²⁵. Limita de sud merită atenția noastră deosebită și pentru faptul

că, nefiind determinată de un obstacol natural, se poate explica doar prin realități istorice concrete. O astfel de realitate trebuie să fi fost rezistența geto-dacilor față de încercările de extindere a spațiului cucerit de noii veniți. La episodul cu nuanțe anecdotice al luptelor regelui Oroles contra bastarnilor, putem adăuga ca fapt obiectiv existența unor cetăți-dave geto-dace, contemporane cu grupa Poienești-Lukașevka, chiar pe granița de sud a acestei grupe (Bîtea Doamnei, Bradu) sau ceva mai departe de ea (Răcățiu). În sudul Moldovei (Poiana, Barboși) și al Basarabiei (Orlovka-Cartal), cetățile geto-dace indică, de asemenea, prezența fermă a autohtonilor în secolele I î.e.n. — I e.n. Limita despre care vorbeam este așadar o graniță politică și militară²⁶, pe care, la sfîrșitul sec. II și în sec. I î.e.n., bastarnii nu au mai putut să o depășească, decît în cadrul unor expediții, eventual ca aliați ai geto-dacilor. Pe seama unor asemenea expediții ar putea fi puse foarte puținele descoperiri izolate de caracter bastarn din sudul Moldovei, cum ar fi mormîntul de războinic de la Răcățiu sau fragmentele ceramice de la Șulțea, jud. Vaslui și Gîrbovăț, jud. Galați, așa cum descoperirile de la Comănești, jud. Bacău și, mai ales, cele de la Morești, jud. Mureș, pot fi interpretate ca urme ale unor încercări de expansiune în Transilvania²⁷. Nu cred că această situație se va modifica în viitor, întrucît sudul Moldovei și Bucureștii au fost destul de intens cercetate prin periegeze și săpături.

Mai ne rămîne doar să examinăm pe scurt situația arheologică a Deltei Dunării, acolo unde este de căutat mult discutata insulă Peuce și unde, judecînd după Strabon, ar trebui să aflăm urmele de locuire ale peucinilor bastarni. Cercetarea acestei zone a început doar de curînd, prin periegezele și sondajele arheologice inițiate de Gavrilă Simion, directorul Muzeului din Tulcea²⁸. Lipsa unor descoperiri întâmplătoare anterioare, ca și rezultatele acestor cercetări, confirmă absența materialelor de tip bastarn pe grindurile Deltei. lucru explicabil, dacă finim seama de distanța de 150 km care separă, în medie, marginea de nord a Deltei de granița sudică a grupei Poienești-Lukașevka. Desigur, nu putem exclude surzine viitoare, dar nimic nu pledează pentru această posibilitate. Descoperirile făcute de G. Simion pe grindul Caramura arată, într-adevăr, că în epoca greacă în Delta existau insule locuibile, dar ele nu trebuie să fie neapărat interpretate ca dovezi de locuire stabilă, ci, poate, mai curînd, ca urme legate de prezența trecătoare a unor corăbieri, neguțători și pescari la gurile Dunării.

Condițiile de viațuire în Delta²⁹, nu vor fi fost favorabile acum 2000 de ani, așa cum nu sînt nici astăzi, modificările petrecute în acest interval de timp nefăcînd în chip esențial aspectul, clima, flora și fauna sa. Se poate admite însă că suprafața uscată a Deltei, apreciată azi în medie (nivelul apelor 5 hidrograde) la cea 20% din suprafața totală, va fi fost în antichitate chiar mai redusă. Suprafața locuibilă limitată și fragmentată, pericolul inundațiilor, calitatea proastă a solului, variațiile termice relativ mari, asociațiile vegetale specifice de baltă și pădure, toate acestea sînt cauze care au făcut ca Delta să nu fie în antichitate populată decît sporadic, accidental.

²⁰ Idem, în *Actes du VIII-e Congrès...*, p. 208.

²¹ Idem, *Mem. Antiq.*, II, p. 229 și notele 43-50. Pentru Răcățiu, cf. A. Vulpe, V. Căpitanu, *Une tombe isolée de l'époque de Latène à Răcățiu*, în *Apulum*, IX, 1971, p. 155-164; pentru Morești, K. Horedt, *Mittelaltenezeitliche Siedlungen aus Siebenbürgen*, în *Studien aus Mitteleuropa*, II, 1965, p. 59, 65 și 74-75. Descoperirile de fragmente ceramice bastarne la Comănești, Șulțea și Gîrbovăț, menționate de N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița și Em. Zaharia (*Așezări din Moldova de la paleolitic pînă în sec. XVIII*, București, 1970, p. 57, 332, 353, 362), nu au fost confirmate de cercetătorii direct implicați: D. Gh. Teodor și V. Palade (informații personale). Pe o hartă a descoperirilor de tip bastarn, recent publicată de Silvia Teodor (*Bastarnii pe teritoriul Moldovei*, în *Studii și materiale Suceava*, III, 1972, p. 44-45), sînt marcate punctele Mălușcinu, jud. Vaslui și Căbești și Slobozia, jud. Bacău. Nu am putut verifica aceste descoperiri.

²² G. Simion, *Peuce*, II, 1971, p. 47-61.

²³ Cf. G. Antipa, *Cîteva probleme științifice și economice privitoare la Delta Dunării, 1914; Monografia geografică a Republicii Populare Române*, I, 1960, p. 384-389, 670-671; V. Mihailescu, *Geografia fizică a României*, București, 1969, p. 143-147.

²⁰ R. Vulpe, *Materiale*, I, 1953, p. 213-506. Idem, *Le problème des Bastarnes à la lumière des découvertes archéologiques en Moldavie*, NEH, I, 1955, p. 103-113.

²¹ O încercare recentă de sinteză, cu literatura principală, M. Babes, *Germanische latènezeitliche Einwanderungen im Raume östlich des Karpaten (Zum heutigen Stand der Forschung über die Poienești-Lukașevka-Kulturgruppe)*, în *Actes du VIII-e Congrès International des sciences préhistoriques et protohistoriques*, II, Belgard, 1972, p. 207-214.

²² R. Vulpe, *Le problème...*, p. 103; R. Hachmann, *Die Germanen und Skandinavier*, Berlin, 1970, p. 305 urm.

²³ R. Hachmann, *Die Kunde*, N. F., 3, 1937, 1-2, p. 89; K. Tackenberg, *Alt-Thüringen*, VI, 1934-1935, p. 22-24.

²⁴ M. Babes în *Actes du VIII-e Congrès...*, p. 208-210.

²⁵ Idem, *Mem. Antiq.*, III, 1970 (1973), p. 217-213 și fig. 4.

Se întărește astfel concluzia după care, în ciuda relatărilor unor izvoare antice, de altfel de considerat totuși ca izvoare de bază pentru istoria noastră veche, peucinii bastarni nu au locuit în insula Peuce de la gurile Dunării și nici în imediata ei apropiere. Explicația lui Polaschek, aceea a unei etimologii populare false înregistrate de Strabon, este cea mai plauzibilă. Faptul că bastarnii au participat nu odată la evenimente petrecute în apropierea gurilor Dunării, cum este cazul luptei din anul 61 î.e.n. de lângă Histria, în care ei au învins armata proconsulului Macedoniei C. Antonius Hybrida, a favorizat această eroare. Ea a fost preluată de izvoarele mai târzii și a trecut apoi în literatura istorică modernă, fără a stîrni îndoială chiar la savanți renumiți prin spiritul lor critic. Ipoteza Polaschek ar fi rămas poate o părere izolată, neluată în seamă, dacă faptele arheologice nu ar fi intervenit în această discuție. Se vedește aici, odată mai mult, că fără contribuția și controlul pe care le oferă arheologia, cercetarea trecutului mai îndepărtat se poate îndepărta de realitatea istorică.

PEUCE — PEUCINI

R é s u m é

Au sujet de l'origine du nom et de la localisation des Peucins (note 1), on relève dans les ouvrages de spécialité plusieurs points de vue. Le premier — le point de vue traditionnel — fait dériver ce nom de celui de l'île de Peuce et localise par conséquent cette population aux bouches du Danube (notes 2-5); en vertu de quoi D. M. Pippidi assigne aux Peucins un rôle important dans l'aggravation de la situation économique et politique d'Histria à la fin du III-e siècle av. n. è. et plus tard (note 6). Selon une deuxième thèse (R. Vulpe, note 8), il faut prendre en considération, d'une part, le manque total de vestiges matériels des Bastarnes au Bas-Danube et, d'autre part, le fait que leur culture a été identifiée au centre et au nord de l'aire comprise entre les Carpates et le Dniestr (culture de Poienești-Loukachevka); l'explication du nom des Peucins serait, dans ce cas, celle proposée par Polaschek, à savoir que les Bastarnes ont emporté de leur patrie d'origine le nom tribal de Peucins, dont l'analogie avec le nom de Peuce et peut-être avec celui d'une tribu locale thrace est entièrement fortuite. De son côté, N. Gostar (note 12) estime que les Peucins bastarnes ont bien habité l'île de Peuce (dans le Delta du Danube) aux III-e-I-er siècles av. n. è., mais que les Peucins mentionnés dans les sources du II-e et du III-e siècles de n. è. représentent une autre population, de composition ethnique hétérogène, comprenant entre autres des réfugiés de l'Empire romain.

L'auteur de la présente étude, qui penche pour l'hypothèse de Radu Vulpe, a repris la discussion sur la base des sources écrites et des dernières découvertes archéologiques. La localisation de l'île de Peuce aux bouches du Danube ne peut être mise en doute. L'île mentionnée par Strabon et Arian (note 14) en liaison avec l'expédition d'Alexandre le Grand n'est nommée Peuce que par suite d'une confusion (notes 15-16). L'île qui nous concerne peut, de fait, être identifiée à des bancs méridionaux du Delta, vraisemblablement Caraorman. Quant aux Peucins, c'est une tribu germanique (bastarne) qu'une série d'informations fournies par Tacite et par Ptolémée (note 19) permettent de localiser dans le nord-est de la Dacie.

La culture de type Poienești-Loukachevka a été attribuée plausiblement aux Bastarnes germaniques immigrés à l'est des Carpates à partir de la fin du III-e siècle (notes 20-22). Le fait que les données archéologiques actuelles indiquent pour les monuments les plus anciens de ce type une date plus avancée (vers le milieu du II-e siècle av. n. è.) ne s'oppose en rien à cette attribution (notes 23-24). La limite méridionale du groupe Poienești-Loukachevka se trouve sur la ligne Piatra Neamț — sud de Roman — Crasna — Tiraspol, donc à 150 km nord des bouches du Danube (notes 25 - 27, fig. 1). Aucune trouvaille bastarne n'a été signalée dans le Delta du Danube, malgré les récentes recherches qui, ont par ailleurs, mis au jour sur le banc de Caraorman des vestiges de l'époque grecque (note 28). La superficie habitable trop réduite et trop morcelée, le danger des inondations, la mauvaise qualité du sol, les grandes variations thermiques, la végétation spécifiquement aquatique constituent autant de raisons pour lesquelles le Delta n'a, dans l'antiquité, été habité que de façon accidentelle et sporadique.

En conclusion, les Peucins n'ont pas habité l'île de Peuce. Cette erreur a son origine dans la fausse étymologie populaire de leur nom, enregistrée par Strabon et adoptée sans examen critique par l'historiographie moderne.

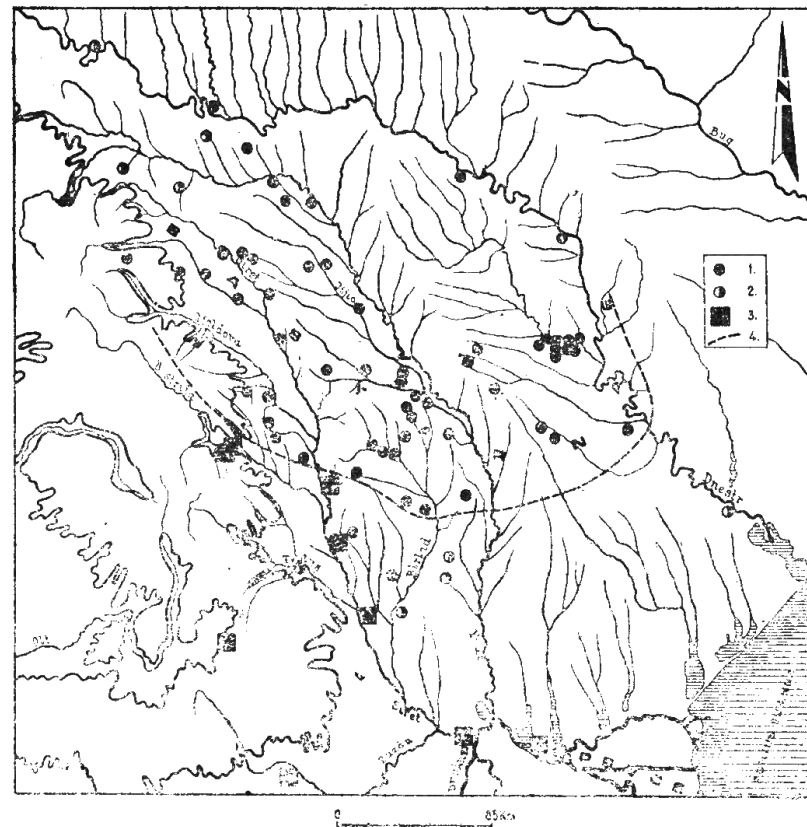

Fig. 1 Diffusion des antiquités bastarnes de type Poienești-Loukachevka: 1 découvertes certaines; 2 découvertes douteuses; 3 oppida gëto-daces; 4 la limite méridionale du groupe Poienești-Loukachevka.

Fig. 1. Răspîndirea anticînităților bastarne de tip Poienești-Lukașevka: 1 descoperiri sigure; 2 descoperiri nesigure; 3 *davae* gëto-dace; 4 granița de sud a grupei Poienești-Lukașevka.